

# Dohody WTO

Klára Svobodová





# Dohody v rámci WTO

- Současná podoba dohod – v zásadě výsledek Uruguayského kola
- Cca 60 dohod, příloh, rozhodnutí a závazků



# Struktura dohod WTO

- Rámcová (zastřešující) dohoda – Dohoda o zřízení WTO
- Obchod se zbožím - GATT
- Obchod se službami - GATS
- Obchod s právy duševního vlastnictví - TRIPS
- Řešení sporů – Ujednání o pravidlech a řízení při řešení sporů
- Mechanismus přezkoumávání obchodní politiky
- Vícestranné obchodní dohody



# Obchod se zbožím, službami

- Obecné zásady (GATT, GATS)
- Speciální dohody, přílohy
- Seznamy přijatých závazků
  - Obchod se zbožím – cla, kvóty
  - Obchod se službami – přístup na trh, seznamy služeb, na které dopadá národní režim

# Struktura dohod



<b>Zastřešení</b>	<b>Dohoda o zřízení WTO</b>		
	<b>Zboží</b>	<b>Služby</b>	<b>Duševní vlastnictví</b>
<b>Obecné zásady</b>	<b>GATT</b>	<b>GATS</b>	<b>TRIPS</b>
<b>Detaily</b>	<b>Zvláštní dohody, přílohy</b>	<b>Přílohy</b>	
<b>Závazky o přístupu na trh</b>	<b>Seznamy závazků</b>	<b>Seznamy závazků</b>	
<b>Řešení sporů</b>	<b>Dohoda o řešení sporů</b>		
<b>Transparentnost</b>	<b>Přezkoumávání obchodních politik</b>		



# Závaznost dohod

- Členové WTO jsou povinni přijmout
  - Dohodu o zřízení WTO a její Přílohy 1 - 3
  - Příloha 1A – GATT + přílohy + speciální dohody
  - Příloha 1B – GATS
  - Příloha 1C – TRIPS
  - Příloha 2 – Ujednání o řešení sporů
  - Příloha 3 – Mechanismus přezkoumávání obchodní politiky



# Závaznost dohod

- Členové WTO nemusí přijmou
  - Vícestranné obchodní dohody (Příloha 4)
  - Spravovány WTO
  - Nezávislé
  - Závazné pro ty, kdo je přijmou
  - *Dohoda o obchodu s civilními letadly*
  - *Dohoda o vládních zakázkách*



# Vztahy mezi dohodami

- Vztah mezi Dohodou o WTO a Přílohami
  - Článek II Dohody - Přílohy jsou nedílnou součástí Dohody
  - Článek XVI – v případě rozporu má přednost Dohoda





# Vztahy mezi dohodami

- Vztah mezi všeobecnými mnohostrannými dohodami (především GATT) a speciálními dohodami
  - Vztah obecného a speciálního (uvození Přílohy 1A, výslovné ustanovení v některých dohodách)
  - Dodržování ustanovení speciálních dohod by vedlo k porušení GATT a naopak x vzájemné doplnění



# Vztah mezi dohodami

- Vztah mezi GATT, GATS a TRIPS
  - Není výslovně řešeno
  - Vztah koexistence

# GATT 1994



- Obsah
  - 1) GATT 1947
  - 2) Ustanovení právních nástrojů, které byly přijaty na základě GATT 1947 před vstupem Dohody o WTO v platnost
  - 3) Ujednání
  - 4) Marrakéšský protokol ke GATT 1994

# GATT 1994



- Ad 3)
  - Ujednání o interpretaci článku II/1b) GATT 1994
  - Ujednání o interpretaci článku XVII GATT 1994
  - Ujednání o ustanoveních o platební bilanci GATT 1994
  - Ujednání o interpretaci článku XXIV GATT 1994
  - Ujednání týkající se výjimek ze závazků podle GATT 1994
  - Ujednání o interpretaci článku XXVIII GATT 1994

# GATT 1947



- Mezinárodní smlouva + organizační struktura
- Nevytvářela mezinárodní organizaci
- Závaznost daná Protokolem o prozatímní použitelnosti
- Cíl: snížení cel a dalších překážek obchodu, odstranění diskriminace v mezinárodním obchodě -> uzavírání dohod
- Činnost realizována na tzv. kolech (rounds)
  - Snižování cel
  - Snižování netarifních překážek obchodu
  - Vznik nové mezinárodní organizace

# GATT 1994 – základní informace



- Základní cíl: liberalizace mezinárodního obchodu
- Výstavbové principy: princip nejvyšších výhod a princip národní
- Možnosti a meze výjimek z principů
- Proces tarifkace, omezování tarifních sazeb
- Podmínky a proces přijímání kvantitativních opatření
- Meze pro přijímání dalších omezení mezinárodního obchodu



# GATT 1994 - obsah

- Pravidla chování (pro státy)
- Výjimky z pravidel
- Procedurální pravidla
- Část I,II – režimy, antidumpingová a vyrovnávací cla, celní hodnota, označení původu, zákaz množstevních opatření, výjimky, zásada nediskriminace, .....
- Část III – definice a výjimky
- Část IV – rozvojové státy

# GATT 1994 – výstavbové principy



- Princip nejvyšších výhod, princip národní – spolupůsobení =>
- Stejné soutěžní podmínky pro zboží různého původu
- Rovné zacházení



# Princip nejvyšších výhod



- Článek I odst. 1 – definice

*With respect to customs duties and charges of any kind imposed on or in connection with importation or exportation or imposed on the international transfer of payments for imports or exports, and with respect to the method of levying such duties and charges, and with respect to all rules and formalities in connection with importation and exportation, and with respect to all matters referred to in paragraphs 2 and 4 of Article III,\* any advantage, favour, privilege or immunity granted by any contracting party to any product originating in or destined for any other country shall be accorded immediately and unconditionally to the like product originating in or destined for the territories of all other contracting parties.*



# Princip nejvyšších výhod

- Působnost
  - Cla a jiné dávky ukládané při nebo v souvislosti s dovozem a vývozem
  - Způsob vybírání cel a dávek
  - Všechna pravidla a formality spojené s dovozy či vývozy

# Princip nejvyšších výhod – výjimky



- Oslabení univerzálního působení tohoto principu
- Důvody výjimek – různé (historické, realita mezinárodního obchodu, zájmy států)
- Skupiny výjimek

# Skupiny výjimek



- 1) *Tzv. grandfathers preferences*
  - Článek I
  - Historický důvod
  - Zmražení určitého stavu v době přijímání GATT 1947

# Skupiny výjimek



- 2) Dovolnost celních unií a oblastí volného obchodu
  - Článek XXIV
  - Základní podmínka – účelem má být usnadnění obchodu mezi zúčastněnými zeměmi, ne vytváření překážek pro obchod s třetími zeměmi
  - Př. EU

# Skupiny výjimek



- 3) Zacházení s rozvojovými státy
- 4) Ostatní - výjimky bezpečnostní (článek XX),  
ochranná opatření (článek XIX),  
antidumpingová a vyrovnávací cla (článek VI) apod.

# Princip národní - definice



- Článek III

The contracting parties recognize that internal taxes and other internal charges, and laws, regulations and requirements affecting the internal sale, offering for sale, purchase, transportation, distribution or use of products, and internal quantitative regulations requiring the mixture, processing or use of products in specified amounts or proportions, should not be applied to imported or domestic products so as to afford protection to domestic production



# Princip národní – působnost

- Podobné zacházení, nediskriminace
- Po vstupu zboží na trh
- Předmět: dovážený x domácí výrobek
- Způsob zacházení: nediskriminace
- Opatření: daně a jiné dávky, zákony a jiné předpisy ovlivňující prodej, nabídku, nákup, dopravu, distribuci a použití výrobků, kvantitativní omezení týkající se míchání, zpracování či používání výrobků





# Princip národní – výjimky

- Subvence, veřejné zakázky – nákup zboží pro veřejné účely (článek III odst. 8)
- Podpory (článek XVI)
- Ochranná opatření (článek XIX)
- Bezpečnostní výjimky (článek XXI)



# Obdobný výrobek

- Klíčový pojem pro oba principy
- „*like product*“
- Sporná interpretace
- Řada případů (*Canada-Aircraft, Japan-Alcoholic Beverages, Spain-Unroasted Coffe*)
  - Vlastnosti, charakter a kvalita výrobku
  - Konečné použití
  - Vkus a zvyk spotřebitelů
  - Tarifní klasifikace



# Cla

- Cíl GATT: snižovat či eliminovat celní sazby
- !!! GATT nezakazuje stanovení celních sazeb – omezení ve formě celních sazeb je průhledné a předvídatelné (x diskriminační vnitřní daně, kvantitativní restrikce)
- Státy mají povinnost pravidelně jednat o celních tarifech
- Listiny slev – výsledek Uruguayského kola, závazky států snížit cla



# Kvantitativní omezení

- Článek XI/1 – všeobecný zákaz

No prohibitions or restrictions other than duties, taxes or other charges, whether made effective through quotas, import or export licences or other measures, shall be instituted or maintained by any contracting party on the importation of any product of the territory of any other contracting party or on the exportation or sale for export of any product destined for the territory of any other contracting party.



# Kvantitativní omezení

- Výjimky
  - Článek XI/2 – např. zamezení kritického nedostatku potravin
  - Článek XII – ochrana platební bilance
  - Článek XIX – ochranná opatření
  - Článek XX – ochrana veřejné mravnosti, života, zdraví lidí, zvířat či rostli, kulturních památek apod.
  - Článek XXI – bezpečností výjimky

# Článek XIX - ochranná opatření



- Podmínky uplatnění
  - Nepředvídatelný vývoj +
  - Výsledek závazku převzatého na základě GATT
  - Zvýšený dovoz za podmínek =>
  - Způsobuje nebo hrozí vážná újma domácích výrobců obdobných nebo přímo soutěžních výrobků

# Článek XIX



- Konzultace
- Opatření
- Pozastavení plnění závazku (zčásti nebo zcela)
- Stažení nebo změna koncese (celní tarify – listiny koncesí)

# Článek XX – obecné výjimky



- Působnost: opatření k ochraně
    - Veřejné mravnosti
    - Zdraví lidí, zvířat, rostlin
    - Dovozu a vývozu zlata a stříbra
    - Národních památek umělecké, historické či archeologické povahy
    - Vyčerpateľných přírodních zdrojů
- apod.



# Článek XX



- Podmínky uplatnění opatření
  - Nesmí dojít k svévolné nebo neodůvodněné diskriminaci
  - Nejedná se o skrytou překážku obchodu

# Článek XXI – bezpečnostní výjimky



- Ochrana základních bezpečnostních zájmů států
  - Právo na utajení informací
  - Právo přijmout opatření (jaderné materiály, zbraně a munice, v době války)
  - Plnění závazků v rámci OSN

# Zvláštní dohody



- Dohoda o zemědělství
- Dohoda o uplatňování sanitárních a fyto-sanitárních opatření
- Dohoda o textilu a ošacení
- Dohoda o technických překážkách obchodu
- Dohoda o obchodních aspektech investičních opatření
- Dohoda o provádění článku VI GATT 1994
- Dohoda o provádění článku VII GATT 1994
- Dohoda o kontrole před odesláním
- Dohoda o pravidlech původu
- Dohoda o dovozním licenčním řízení
- Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních
- Dohoda o ochranných opatřeních

# Zvláštní dohody



- 1) Obchod se speciálními výrobky
- 2) Překážky obchodu
- 3) Provedení některých ustanovení GATT
- 4) Ostatní



# Dohoda o zemědělství

- Zemědělství – citlivá oblast
- Zemědělské výrobky x průmyslové výrobky
- Ochrana proti dovozům -> podpora vývozu -> přímá podpora zemědělské výroby
- Dohoda – reforma obchodu se zemědělskými výrobky

# Dohoda o zemědělství – základní závazky



- Přístup na trh
  - Převod kvantitativních omezení do cel (*tariff only regime*) – proces tarifikace
- Domácí podpory
  - Omezování
    - Dovolené (green box) x omezované (amber box) x zakázané (red box)
- Podpora vývozu
  - Omezování
- Ochranná opatření
  - Nelze kombinovat např. s článkem XIX GATT

# Dohoda o sanitárních a fyto-sanitárních opatřeních



- Bezpečnost zemědělských produktů -> normy (kvalita, hygiena, ...)
- Při vstupu na trh (domácí i cizí výrobky)
- Rozdíly v úpravách - překážka vstupu na trh, zneužití
- Zásady podle článku XX
- Definice a zásady zacházení v Dohodě

# Dohoda o technických překážkách obchodu



- Bezpečnost výrobku
- Požadavky na balení, značení, kvalitu, získání certifikátů, ....
- Rozdílné požadavky – překážka obchodu
- Cíl Dohody: harmonizace národních úprav



# Dohoda o provádění článku VI



- Dumping a antidumpingová opatření
- Článek VI/1 - definice dumpingu
- Výrobky z jednoho státu jsou v jiném státě nabízeny za nižší než běžnou cenu
- Zakázaný dumping – způsobuje nebo hrozí závažnou újmou existujícímu průmyslu nebo zásadně brání vytvoření nového průmyslu

# Dohoda o provádění článku VI



- Definice pojmu nižší než běžná cena
- ❖ Srovnatelná cena podobného výrobku v běžném obchodním styku ve státě vývozu
- ❖ Nejvyšší srovnatelná cena podobného výrobku pro export do 3. země v běžném obchodním styku
- ❖ Výrobní náklady + rozumné náklady na prodej a zisk

# Dohoda o provádění článku VI



- Článek VI/2 možnost přijmou antidumpingové clo
- Nesmí být vyšší než tzv. marže dumpingu (rozdíl cen)

# Dohoda o provádění článku VI



- Výkladová pravidla pro článek VI
- Postup pro přijetí antidumpingových cel



# Dohoda o provádění článku VII

- Článek VII – stanovení celní hodnoty -> základem je zásadně skutečná hodnota
- Dohoda
  - Systém pravidel pro určení hodnoty – základní metoda – převodní (transakční) cena = skutečná cena, která má být zaplácena za zboží

# Dohoda o subvencích a vyrovnávacích opatřeních



- Definice subvence – poskytnutí finančního příspěvku (přímo i nepřímo) vládou nebo veřejnoprávní institucí => poskytnutí výhody
- Dělení subvencí – zakázané x napadnutelné x nenapadnutelné
- Opatření proti subvencím – šetření, vyrovnávací opatření

# Dohoda o ochranných opatřeních



- Článek XIX GATT
- Dohoda – procesní i hmotněprávní podmínky přijetí opatření
  - Lze jej přijmout jen při respektování Dohody
  - Šetření
  - Druhy
  - Trvání
  - Vztah k rozvojovým státům

# Dohoda o pravidlech původu



- Problém zjistit původ (nadmárodní korporace, výrobní řetězce)
- Význam původu – pro antidumping, vyrovnávací clo, označení původu, ochranná opatření
- Řada kritérií pro určení – poslední podstatné zpracování, procentuální test, ...
- Dohoda – harmonizace pravidel
- Základní pravidlo podle Dohody – země, kde bylo zboží zcela získáno, poslední podstatné zpracování



# GATS



- První mnohostranná dohoda týkající se obchodu se službami
- Zásady a pravidla pro obchod se službami
- Cíl: rozšiřování obchodu se službami (postupná liberalizace)
- Průlom – řada odvětví tradičně ovládána domácími podnikateli



# GATS - obsah

- Působnost (článek I)
- Obecné závazky (články II – XV)
  - Režim nejvyšších výhod
  - Zacházení s rozvojovými zeměmi
  - Uznání
  - Výjimky
- Specifické závazky (články XVI – XVIII)
  - Národní režim
- Postupná liberalizace (články XIX – XXI)
- Institucionální ustanovení (články XXI – XXVI)

# GATS – působnost – článek I



- Obchod se službami = poskytování služby
  - Z jednoho státu do druhého
  - V jednom státě zákazníkovi z jiného státu
  - Prostřednictvím „obchodní přítomnosti v jiném státě“
  - Prostřednictvím „fyzické přítomnosti v jiném státě“



# GATS – článek I

- Služby
  - Jakákoli služba v kterémkoli odvětví x
  - Služby poskytované při výkonu veřejné moci (není obchodní základ, není soutěž)

# Princip nejvyšších výhod – článek II



- *With respect to any measure covered by this Agreement, each Member shall accord immediately and unconditionally to services and service suppliers of any other Member treatment no less favourable than that it accords to like services and service suppliers of any other country.*



# Princip nevyšších výhod

- Výjimky
  - Článek II/2
  - Pouze výjimky výslovně uvedené v Příloze

# Národní režim - článek XVII



- *Each Member shall accord to services and service suppliers of any other Member, in respect of all measures affecting the supply of services, treatment no less favourable than that it accords to its own like services and service suppliers.*



# Národní režim

- Není obecný princip
- Omezený pouze na určité oblasti služeb
- Musí existovat zvlášť přijatý závazek



# TRIPS



- Obchod s nehmotnými statky (nárůst po 2. světové válce)
- Regulace mezinárodními smlouvami – různé aspekty samotných práv, ne obchod
- Důvod regulace obchodu
  - Nárůst obchodu, překážky (jako u zboží a služeb)
  - Obchod s padělkami, pirátství



# TRIPS - obsah

- Základní zásady
- Standard ochrany práv k duševnímu vlastnictví (dostupnost, rozsah, využití)
- Prosazení (vynucení) práv k duševními vlastnictví
- Prevence a řešení sporů

# Obecná ustanovení a základní zásady



- Článek 1
  - Státy jsou povinny zajistit provádění TRIPS (volba metody je na státu)
  - Státy mohou zakotvit vyšší stupeň ochrany
  - TRIPS – minimální standard
  - Státy jsou povinny zajistit zacházení podle TRIPS občanům jiného státu (fyzické a právnické osoby – kritéria podle MS o duševním vlastnictví)

# Obecná ustanovení a základní zásady



- Pojem právo duševního vlastnictví
  - ❖ Autorské právo
  - ❖ Ochranná známka
  - ❖ Označení původu
  - ❖ Průmyslové vzory
  - ❖ Patenty
  - ❖ Topografie a integrované obvody
  - ❖ Ochrana nezveřejněných informací

# Obecná ustanovení a základní zásady



- Článek 2 – vztah k existujícím MS
- Článek 3 – národní režim

*Each Member shall accord to the nationals of other Members treatment no less favourable than that it accords to its own nationals with regard to the protection of intellectual property.*

# Obecná ustanovení a základní zásady



- Článek 4 – režim nejvyšších výhod

*With regard to the protection of intellectual property, any advantage, favour, privilege or immunity granted by a Member to the nationals of any other country shall be accorded immediately and unconditionally to the nationals of all other Members.*

# Standard ochrany



- Rozděleno dle jednotlivých práv
- Základ: existující mezinárodní smlouvy
- I další otázky dosud neupravené MS

# Vynucení práv



- Povinnost států zajistit řízení na ochranu těch, jejichž práva byla porušena
- Bez ohledu na to, odkud osoba pochází





# Mezinárodní smlouvy

- Teritoriální omezenost práv k duševnímu vlastnictví (zápisy, registrace, ....)
- Potencionální ubiquita nehmotného statku -> neomezenost polohy
- Účel MS: překonání teritoriální omezenosti



# Mezinárodní smlouvy

- Pařížská úmluva na ochranu průmyslového vlastnictví
  - Patenty, užité vzory, ochranné známky, označení původu, ....
  - Právo priority



# Mezinárodní smlouvy

- Madridská dohoda o mezinárodním zápisu ochranných známek
- Lisabonská dohoda na ochranu označení původu a o jejich mezinárodním zápisu
- Smlouva o patentové spolupráci
- Evropská patentová úmluva

# Mezinárodní smlouvy



- Bernská úmluva o ochraně literárních a uměleckých děl
- Ženevská všeobecná úmluva o autorském právu



# Předpisy EU

- Nařízení Rady (ES) č. 40/94 o ochranné známce Společenství
- Nařízení Rady (ES) č. 6/2002 o průmyslových vzorech Společenství
- Nařízení Rady (ES) č. 510/2006 o ochraně zeměpisných označení a označení původu určených pro potraviny a zemědělské produkty Společenství